

FRÅN PIRATER TILL BÅTFLYKTINGAR

Nordafrikanska pirater var nästan de enda afrikaner som besökte Kanarieöarna från 1500-talets slut fram till 1800-talets början. Den mest spektakulära invandrargruppen till Kanarieöarna under 2000-talets första år har varit båtflyktingar från Afrika. Å andra sidan hade kanarierna själva sällan anledning att besöka den afrikanska kontinenten, trots att Kanarieöarna rent geografiskt är en del av Afrika. Bakgrunden till de sparsamma kontakterna mellan Kanarieöarna och Afrika samt den spanska kolonialtiden i Västsahara belyses i ett inledande avsnitt. Spaniens kontakter med Afrikas nordkust presenteras i ett historiskt perspektiv. Den dramatiska ökningen av antalet invandrare till Kanarieöarna åren kring 2000 skildras därefter med fokus på båtflyktingar från Afrika. Den kanariska reaktionen berörs, varefter följer aspekter på invandring av barn och legalisering av illegala invandrare. Möjligheterna att få ett stopp på den illegala båtinvandringen belyses i ett avslutande avsnitt.

Spanien och Afrikas västkust

Spanien etablerade sig inte som en kolonialmakt längs Afrikas västkust, trots sin politiska stormaktsställning under 1500- och 1600-talen. Detta bör i första hand kopplas samman med att spanjorerna redan vid 1500-talets början var starkt involverade på annat håll. Under slutfasen av den spanska erövringen av Kanarieöarna, dvs 1490-talet, hade Christofer Columbus lyckats visa att det var möjligt att segla till den karibiska övärlden tur och retur från Kanarieöarna. Områden i den karibiska övärlden blev spanska kolonier, och under 1520-talet inleddes erövringen av det som skulle bli spanska latinamerika. Transporter från Spanien till de amerikanska kolonierna gick via Kanarieöarna. Santa Cruz de la Palma blev en av det spanska imperiets viktigaste handelsstäder. En betydande del av de spanjorer som kommit till Kanarieöarna i början av 1500-talet, anslöt sig till de konkvistadorer som mellanlandade på Kanarieöarna. Kanariespanjorerna deltog även i koloniseringen av de spanskamerikanska områdena.

När den internationella efterfrågan på slavarbetskraft ökade starkt under 1600-talet, blev de västra delarna av Afrika intressanta, men den spanska kronan hade inte de resurser som krävdes för att etablera kolonier i Afrika. Istället kunde främst engelsmän, fransmän, portugiser och holländare bygga upp handelsstationer längs den afrikanska västkusten. De blev knutpunkter för handel med i första hand slavar.

Kanarieöarna utsattes för franska och brittiska angrepp. Även nordafrikanska pirater fanns med i bilden. En viktig konsekvens av sjörövarnas strandhugg blev att endast väl befästa städer anlades vid kusterna. Moriska sjörövare slutade att attackera Kanarieöarna under början av 1800-talet, vilket brukar sättas i samband med att Marockos härskare förbjöd sjöröveriet, frigav alla

kristna slavar och sökte i möjligaste mån inskränka Marockos förbindelser med de europeiska nationerna. Los Cristianos, som var södra Teneriffas viktigaste hamn, fick inte någon permanent befolkning förrän efter 1800-talets mitt.

Fram till 1800-talets mitt hade européerna nöjt sig med att kontrollera den afrikanska handeln via städer och koloniserade områden längs kusten. Under 1860- och 1870-talen inleddes en ny fas. Det inre av Afrika utforskades och förvandlades till kolonier. Rivaliteten mellan de europeiska stormakterna ledde till konflikter. För att undvika militära konfrontationer sammankallades en stor konferens i Berlin 1884, där de dåvarande europeiska stormakterna England, Frankrike och Tyskland dominerade förhandlingarna. Spanien som under 1500-talet varit en världsmakt hade under 1600- och 1700-talen tappat sina positioner och var 1884 en andraplansnation i storpolitiska sammanhang. Med linjal och penna ritades gränser upp under Berlingkonferensen. Resultatet blev en delning av Afrika. Spanien fick behålla enklaverna Ceuta och Melilla i Nordafrika. Det stora afrikanska området närmast öster om Kanarieöarna blev en spansk koloni och kallades för Västsahara.

Befolkningen i Västsahara var muslimsk och levde i en nomadkultur. Det fanns inte vid tiden för Berlinkonferensen några kända naturtillgångar utom de rika fiskevattnen. I jämförelse med Marocko var Västsahara ett gles befolkat och fattigt område. Spanien satsade inte några stora resurser på att utveckla sin nya koloni. Under 1940-talet upptäcktes stora mineraltillgångar, i första hand fosfat, och exploateringen inleddes. Befolkningen ville emellertid inte moderniseras på den spanska kolonialmaktens villkor, och när de europeiska kolonialmakterna, utom Portugal, lät sina afrikanska kolonier bli självständiga under 1960-talet ville även Västsahara bli ett mer oberoende land. Spanien svarade med militära insatser. Reaktionen blev att en väpnad befrielseörelse, Polisario Front, bildades 1973.

Samtidigt gjorde Marocko anspråk på Västsahara. Att Marocko skulle ha historisk rätt till landet avvisades dock av Internationella domstolen i Haag 1975. Spanien slöt en hemlig överenskommelse med Marocko och Mauretaniens. De två länderna skulle få dela Västsahara mot att Spanien fick behålla 30 procent av fosfat och fiske. Liksom vid Berlinkongressen 1884, när Afrika delades, tillfrågades inte heller nu befolkningen. Marockanska och mauretanska trupper tågade överraskande in i landet. En stor del av befolkningen flydde till Algeriet, där det upprättades flyktingläger.

Polisario fortsatte den väpnade kampen, nu mot Marocko, sedan Mauretaniens 1979 slutit fred med Polisario. 1981 började Marocko bygga en sandmur tvärs genom Västsahara, som delades i en nordlig marockansk del och en sydlig som kontrollerades av Polisario. Den radarbevakade och minerade muren skyddas av den marockanska armén. Västsaharier som bor i de marockanska delarna kontrolleras av den marockanska armén samt tusentals

civila funktionärer. Genom att låta flera hundratusen marockanska bosättare slå sig ner i de ockuperade områdena är nu marockanerna i majoritet. Marocko exploaterar de rika mineraltillgångarna tillsammans med amerikanska och franska storföretag. För sina ansträngningar att marockanisera Västsahara får Marocko stöd inte bara av USA och Frankrike utan även sedan 2004 av Spanien och flera andra stater, bland dem Sverige.

Marockos aktiviteter i Västsahara förbigås som regel i mediernas nyhetsbevakning. Inga journalister eller oberoende observatörer släpps in i området. Den marockanska strategin att dra ner rullgardinen har hittills varit framgångsrik. Också för Spanien har utvecklingen haft sina fördelar. Flyktingströmmen från Västsahara har i huvudsak gått till Algeriet och inte till den närbelägna kanariska övärlden. I de västsahariska flyktinglägren i Algeriet bor 150-200 000 flyktingar, vars uppehälle bekostas av internationella hjälporganisationer med FN och EU i spetsen.

Spanien och Afrikas nordkust

När Granada föll år 1492 hade spanjorerna fullbordat sin återerövring av den iberiska halvön. Morerna fördrevs och spanjorerna försökte gå vidare och erövra Marocko. De lyckades inta Melilla 1496. Portugiserna hade redan 1416 tagit kontroll över Ceuta mitt emot Gibraltar och några mindre städer. Från 1580 har Ceuta varit en spansk besittning. Marockos härskare kontrollerade städer och kustområden, men det bergiga inlandets militanta stammar hade sedan romartiden hävdats sin rätt till ett stort mått av självständighet. Det muslimska Marocko ingick i den ottomanska intressesfären, men var i praktiken självstyrande.

Sedan medeltiden hade nordafrikanska sjörövare varit aktiva längs de viktiga handelslederna i västra Medelhavet. Förutom att skeppen och lasterna kapades såldes hela besättningar som slavar. Personer med resurser kunde köpa sig fria.

Piratverksamheten eskalerade under 1700-talet. Västeuropas sjöfartsnationer tvingades betala dryga avgifter. Detta system avvecklades först under 1800-talets andra kvartssekel efter brittiska och franska påtryckningar.

Fransmän och briter dominerade inte bara den nordafrikanska regionen utan hela medelhavsområdet i kraft av sin sjömilitära överlägsenhet. De var intresserade av handelsstäder, inte av att erövra landområden. Omkring 1800-talets mitt förändrades attityden. Fransmän och briter nöjde sig inte längre med handelsstäder. De ville militärt kontrollera hela länder. Fransmännen skeppade över stora truppstyrkor och erövrade Algeriet, Tunisien och Marocko, vilka blev en del av det franska kolonialväldet.

Spanjorerna intog en defensiv hållning. De nöjde sig med att försvara sina två städer Ceuta och Melilla med angränsande landområden. En betydande

del av den spanska armén var stationerad i spanska Marocko. De ständiga småkrigen med marockanerna krävde en aktiv militär närvaro. När exempelvis den nytexaminerade underlöjtnanten Francisco Franco fick sin första kommendering år 1908 blev det i Marocko. Den unge Franco blev efter hand mycket framgångsrik vad gällde samarbetet med de inhemska marockanska styrkorna i spansk tjänst. När det i början av 1930-talet blev aktuellt att slå ner ett arbetaruppror i Asturien, gavs uppdraget till Franco som då avancerat till general. Han litade inte på den spanska värnpliktsarmén, utan tog under diskreta former spanska främlingslegionen och ett marockanskt elitförband upp till Asturien, där de gick mycket hårt fram och krossade allt motstånd. När Franco under det spanska inbördeskriget 1936 vann snabba inledande framgångar, uppvisade i första hand de marockanska styrkorna offensiv slagkraft. Afrikanska expeditioner under 1930-talet var koncentrerade till det spanska fastlandet. Franco behövde inte sätta in afrikansk trupp för att slå ner motståndet på Kanarieöarna under inbördeskriget.

När fransmännen från slutet av 1950-talet drog sig tillbaka från Nordafrika åtföljdes de av många marockaner, algerier och tunisier, som varit i fransk tjänst samt av en stor våg av franska bosättare från Algeriet. Någon nordafrikansk invandring skedde inte till Spanien, som vägrade att lämna över Ceuta och Melilla till marockanerna.

Tidigare kunde illegala invandrare ta sig in i Ceuta eller Melilla och därifrån söka nå det spanska fastlandet. Under loppet av 1990-talet skars emellertid både Ceuta och Melilla av från landsidan genom milslånga hinder, tre meter höga, dubbla taggtrådsstängsel med bevakning av spansk polis och militär. Om en invandrare lyckades ta sig in på spanskt territorium, kunde vederbörande ansöka om asyl eller uppehållstillstånd. Det gällde alltså för de spanska myndigheterna att förhindra en forcering av gränsen. Ceuta och Melilla, som EU:s gräns mot Afrika, har mottagit tiotals miljoner euro för ett effektivisera bevakningen. Den illegala invandringen till Spanien från Afrika har i första hand skett via Gibraltar sund. Denna trafik har pågått i flera decennier. Även här har gränsbevakningen effektiviserats sedan 1990-talet med bl a elektroniska övervakningssystem. De maffiagrupper som organiserade den illegala afrikanska invandringen till Spanien från Marocko sökte därför nya vägar. De satsade på att sända över afrikaner från västra Marocko och Västsahara till Kanarieöarna. När antalet båtflyktingar till Kanarieöarna ökade snabbt åren kring 2000, kan detta ses som en följd av att de traditionella rutterna blivit svårforcerade för invandramaffian.

Dramatisk ökning av båtflyktingar

Åren kring 2000 började notiser dyka upp i den kanariska pressen om *pateras*, öppna båtar ofta med flera tiotal afrikaner utan identitetshandlingar. Dessa flyktingar kallades *sin papeles*, dvs dokumentlösa. De greps som regel till sjöss, eller när de väl kommit i land. Även information om båtar med över 100 personer ombord förekom. Av pressuppgifterna får man ofta

intrycket att alla tagits i fängsligt förvar, men det kan antas att åtskilliga lyckades undvika kustbevakning och polis.

Till en början var båtflyktingarna till Kanarieöarna i första hand marockaner som sökte sig till de östligaste öarna i arkipelagen, Fuerteventura och Lanzarote. Sedan 2002 har lagstiftningen skärpts och kontrollerna ökat vid flygplatserna, samtidigt som kustbevakning och polis tillförts nya resurser för att hindra de illegala försöken att via båtar ta sig i land. Samarbete inleddes med marockanska myndigheter på alla nivåer för att hindra illegal båtinvandring, och antalet marockanska båtflyktingar har minskat.

Antalet personer från områden söder om Sahara ökade åren kring 2000 för att därefter plana ut med en klar minskning under 2005. Därefter följde en ny uppgång under 2006 till över 30 000 illegala båtflyktingar. Under 2007 sjönk antalet illegala båtflyktingar ner till ca 12 000, dvs grovt sett samma nivå som 2005.

Flera faktorer har samverkat till att antalet illegala båtflyktingar minskat så starkt under 2007, och de presenteras i det avslutande avsnittet "Försök att hejda båtflyktingar".

De flesta illegala flyktingarna till Kanarieöarna kom från hamnar i Mauretanien och Senegal, dit de förts av maffian. Som transportmedel användes öppna fiskebåtar, *cayucos*, med kapacitet att frakta ett hundratal tätt sammanpackade personer. Det förekom även att moderfartyg lastade med båtflyktingar och farkoster lämnade av sin last på internationellt vatten.

När illegala invandrare drunknat ute till havs, har detta vanligtvis uppmärksamats av medierna. Uppskattningar har gjorts i syfte att få fram hur många som avlidit ute till havs. Kanske har endast 80 % av båtflyktingarna kommit i land levande. Antalet illegala båtflyktingar har dock minskat mycket starkt under 2007. Till det positiva hör att marockansk och spansk kustbevakning under de senaste åren trots allt har räddat tusentals illegala båtflyktingar från att drunkna.

Den marockanska kustbevakningen har blivit mer aktiv och stoppat många illegala båtinvandrare. Men det har också hänt att de marockanska myndigheterna i samarbete med maffian deporterat mindre önskvärda västsahariska ungdomar till Kanarieöarna. Under loppet av 2006, i takt med att den marockanska insatsen effektiviserats, har relationerna mellan Spanien och Marocko blivit allt bättre, och i början av 2007 deklarerade den spanska utrikesministern att samarbetet var mycket gott. Marocko har sedan 2007 erhållit stora bidrag från EU för att förhindra illegal migration från marockanskt territorium.

Omkring 80 procent av den illegala invandringen till Kanarieöarna har skett med flyg. Den illegala båtinvandringen från Afrika till Kanarieöarna är en

mindre del av det totala antal som anhålles av myndigheterna. De illegala båtinvandrarna avvisas som regel inom 40 dagar. Båtflyktingarna är likväl den grupp illegala invandrare som tilldragit sig den största uppmärksamheten. Många personer i exempelvis Los Cristianos har för övrigt med egna ögon kunnat se båtflyktingarnas ankomst och mottagande vid kajen.

Ett stort problem för polisen är att förmenta turister har kommit till Kanarieöarna med flyg i avsikten att stanna kvar illegalt. Dessa har till stor del varit spansktalande latinamerikaner. De tillhör den spanska kulturkretsen och upplevs inte som främlingar så som de muslimska afrikanerna gör. Bland östeuropeiska illegala invandrare har rumäner haft lättast att smälta in.

Barn och legalisering

Under 2004 förekom en upprörd debatt i spanska och kanariska medier om dokumentlösa båtinvandrare under 18 år. De är barn och omfattas av FN:s barnkonvention, vilket tidigare inte beaktats. Polisen hade till en början stora problem att avgöra vilka som var under 18 år. Via medicinska tester har träffsäkra metoder arbetats fram. Flera särskilda förläggningar för barn under 18 år har byggts. Exempelvis finns en förläggning i Granadilla på Teneriffa, men eftersom de minderåriga illegala invandrarna inte får låsas in kan de ta bussen till Las Américas, där de bland annat ägnat sig åt småkriminella aktiviteter.

Huvuddelen av båtflyktingarna var över 18 år och män. Polisen hade till en början svårigheter att klara ut varifrån de kom, eftersom de av transportmaffian instruerats att slänga alla identitetshandlingar. Efterhand har polisen fått tolkar till sitt förfogande, vilket underlättat repatrieringen.

I december 2004 beslöt den spanska vänsterregeringen att legalisera illegala invandrare, som kunde styrka att de varit anställda i minst sex månader. Man kunde ansöka om sådan legalisering under tre månader i början av 2005. Kritiker hävdade att legaliseringen uppmuntrar illegal invandring från Afrika. Inom EU kritiserades Spanien. Landet ansågs ha fört en alltför liberal politik. Men i själva verket hade invandrare utan identitetshandlingar i många år skickats tillbaka till och med utan rättslig prövning. Legaliseringen i början av 2005 var ett liberalt inslag i en restriktiv politik. Illegala invandrare, som erhållit uppehållstillstånd, har på Kanarieöarna i första hand varit latinamerikaner och marockaner.

Under 2007 har en ny trend kunnat urskiljas. Allt fler båtflyktingar började ansöka om politisk asyl. Om de medför identitetshandlingar, är de spanska myndigheterna enligt internationell rätt skyldiga att pröva sådana ansökningar. Om de inte har några identitetshandlingar, betraktas de som statslösa. Men vart skall de "statslösa" ta vägen, om inget land vill ta emot dem? Om Spanien av humanitära skäl låter dem stanna, kan transportmaffian peka på att det lönar sig att kasta identitetshandlingar och iaktta en fullständig

tystnad. Spanska myndigheter lägger ner relativt stora resurser på att repatriera ”statslösa”, så att inte transportmaffian skall få vatten på sin kvarn.

Den kanariska reaktionen

De kanariska politikerna brukar framträda i medierna i samband med att något extraordinärt inträffat. När exempelvis den 5 februari 2005 ett fiskefartyg (Olumne) med 227 båtflyktingar ombord upptäcktes av fiskare helt nära kusten utanför Poris de Abona på Teneriffa, väckte detta mycket stor uppmärksamhet. Hur kunde ett så stort fartyg komma så nära land utan att upptäckas av kustbevakning och polis?

Man tycker att den spanska försvarsmakten med sina sjö- och flygstridskrafter skulle kunna övervaka de kanariska öarna. Redan under 2000-talets första år slog emellertid det spanska försvarsministeriet kategoriskt fast, att bekämpningen av den illegala båtinvandringen är en uppgift för den kanariska regionens kustbevakning och polis. Militära resurser skulle inte sättas in, och de politiska partierna på Kanarieöarna godtog denna ståndpunkt, eftersom de utlovades förstärkta resurser. De ledande politikerna i debatten kring Olumne tog därför inte upp den militära aspekten utan fokuserade på att Madrid inte tillskjutit tillräckliga resurser. Representanterna för den kanariska koalitionen tog tillfället i akt och anklagade den sittande regeringen i Madrid och den tidigare borgerliga för att sedan slutet av 1990-talet inte ha velat uppmärksamma kraven från Kanarieöarna. Företrädare för den borgerliga oppositionen lade skulden helt på den socialdemokratiska regeringen i Madrid, medan ledande kanariska socialdemokrater hukade i debatten.

Krav att även andra länder inom EU skulle engagera sig framfördes av kanariska politiker samt att transportmaffian skulle bekämpas. Det betonades även att de krisartade samhällsförhållandena i Afrika söder om Marocko var den grundläggande orsaken bakom vågen av båtflyktingar.

Från hjälporganisationer som Röda Korset vädjades om hjälp för att klara den akuta situationen. Båtflyktingarnas svåra situation lyftes fram både i artiklar och bokform. Från akademiskt håll förekom inlägg som vädjade om större förståelse. Vad gäller marockanska båtflyktingar poängterades likheter. Det moriska arvet i den spanska identiteten betonades. Kyrkans män pläderade också för en större förståelse och medkänsla samt inskräpte att det kristna kärleksbudskapet även omfattade afrikanska båtflyktingar.

Under hösten 2005 lyftes den illegala invandringen från Afrika till Spanien upp som en viktig fråga i de spanska medierna, och opinionsundersökningar visade att det spanska folket upplevde invandringen som en av de viktigaste frågorna vid sidan av den höga arbetslösheten och terrorismen. I samband med att afrikaner stormade taggtrådstängslen i Ceuta och Melilla i början av oktober 2005 visade opinionsundersökningar att spanska folket uppfattade invandringen som den viktigaste politiska frågan. Tidningsbevakningen har

förstärkts. Sedan hösten 2005 har det funnits artiklar nästan dagligen i kanariska tidningar om aspekter knutna till invandringen.

Om Kanarieöarna de senaste åren hade haft låg arbetslöshet och stor efterfrågan på okvalificerad arbetskraft, skulle båtflyktingar från Afrika kunna uppfattas som ett välbehövligt tillskott till den kanariska arbetsmarknaden. På Teneriffa och de andra öarna i arkipelagen har emellertid arbetslösheten legat över 10 procent de senaste åren, varför det inte finns något behov av ett inflöde av okvalificerad arbetskraft som inte kan tala spanska.

Försök att hejda båtflyktingar

De illegala invandrarna har som regel instruerats av maffian att tiga om sina personalia och göra sig av med sina identitetshandlingar vilket har lett till att nationalitetsbestämning inte kunnat göras. I sådana fall har vederbörande släppts fri på spanskt territorium, dock inte på Kanarieöarna. Det har också förekommit att illegala invandrare lyckats ta sig iland utan att upptäckas av kustbevakning och polis. I många fall har dessa invandrare lyckats få arbete och kunnat skicka hem pengar till de släktingar som hjälpt till att finansiera transporten. För maffian har de som lyckats varit som en skänk från ovan. De har effektivt använts i marknadsföringen.

Trots att huvuddelen av de illegala båtflyktingarna repatrierats har trafiken fortsatt. Förklaringen kan till stor del förklaras av maffians vilseledande information. En annan orsak har varit samhällsförhållandena i de afrikanska utvandringsländerna med hög arbetslöshet, fattigdom, vanstyre och korruption. När alla förhoppningar om en dräglig tillvaro i hemlandet grusats, vill människor gärna gripa varje halmstrå. Deras elände underlättar givetvis maffians aktiviteter.

En effektiv metod att minska den illegala båtinvandringen skulle vara att människorna i de afrikanska utvandringsländerna upplystes om de minimala möjligheterna att lyckas. Sådana initiativ har också tagits. Det mest kända brukar förknippas med Alicia Navarro, sedan flera år Guinea-Conakrys honorärkonsul i Spanien. Med egna medel och donationer producerade hon en video, "Europa, paradiset eller illusion". Videon har visats för mer än två miljoner afrikaner, vilket har lett till att den illegala invandringen från Guinea-Conakry har minskat med 70 procent.

Videon har alltså haft en avskräckande effekt. Den inleds med två emigranter som meddelar att det varit bättre om de stannat hemma. De berättar om hur de tog kontakt med maffian, hur de lurades, hur kvinnorna i gruppen våldtogs, hur de upptäcktes, då de närmade sig den kanariska kusten och om de 40 dagarna av internering på Kanarieöarna. Publiken får lära sig att de spanska lagarna är stränga, och att man följer dem. Sedan begravs en annan myt: myten om arbetet, som alltså inte är lätt och som det inte finns ett överflöd av och som inte är välbetalt. Videon visar hur eländigt

immigranterna lever och bor, den visar de svarta prostituerade kvinnorna och de ambulerande gatuförsäljarna.

Även den kanariska regeringen har producerat liknande material, som dubbats till flera afrikanska språk.

Den spanska regeringen, har i samarbete med Marocko fokuserat på att förstärka Kanarieöarnas gränsskydd och att inleda officiella kontakter med regeringarna i de afrikanska utvandringsländerna, särskilt Mauretanien och Senegal, varifrån de flesta båtflyktingar anlant under 2006 och 2007. Den spanska regeringen har också arbetat fram repatrieringsavtal, som har kopplats samman med spansk stöd i olika former. Även Teneriffas regering har inlett flera projekt med afrikanska länder, särskilt Senegal, i syfte att utveckla ekonomiska, sociala och kulturella relationer. Förhoppningen är att stärka Teneriffas ställning som en ledande kraft i förbindelserna med Afrika. Det ökande samarbetet förväntas också medverka till att minska antalet båtflyktingar.

En effektivisering av det kanariska gränsskyddet har påbörjats. Den spanska regeringen i samarbete med främst Frankrike och Italien har aktivt verkat för att EU skall tillskjuta medel. Taktiken har lyckats. Spaniens regeringschef Zapatero kunde tillkännage efter toppmötet i Bryssel i början av december 2006 att invandringspolitiken inom EU skall få 4 miljarder euro de närmaste sju åren, varav 1,8 miljarder tilldelas gränskontrollen. Under 2007 har europeiska delegationer besökt flera länder i Afrika i syfte att få fram konkret samarbete vad gäller migration och utveckling. Repatrieringssamtal har kopplats till förbättrade förhållanden för de avvisade, och nya åtgärder har vidtagits mot transportmaffian.

Gränsskydd och avtal med afrikanska regeringar i all ära, men en långsiktigt effektivare lösning, menar många, vore att förbättra förhållandena i de afrikanska utvandringsländerna. EU har också avsatt medel till stöd åt dessa länder, men tyvärr tycks en stor del av hjälpen inte ha nått de som haft de största behoven. Korruptionen är mycket omfattande. Mer kostnadseffektiva förefaller de åtgärder ha varit som vidtagits på privat initiativ.

Trots de mycket svåra sociala förhållandena i utvandringsländerna, tillväxer befolkningarna snabbt, vilket bidrar till att allt fler människor försätts i en hopplös situation och lätt faller offer för transportmaffians locktoner. Genomgripande reformer skulle behövas. Frågan är om den makthavande politiska, militära, religiösa och ekonomiska eliten vill ha några förändringar. De tjänar på att allt går sin gilla gång, och de välkomnar alla finansiella bidrag från EU, utom sådana som skulle underminera deras positioner.

Underlag för framställningen

Avsnittet ”Spanien och Afrikas västkust” utgår vad gäller s.1 främst från Juan Manuel Santana Pérez, Eugenia Monzón Perdomo och German Santana

Pérez: Historia Concisa de Canarias (2003). Editorial Benchomo s.l. Piratangrepp mot Los Cristianos hos Nelson Días Frías: History of los Cristianos. From a small fishing village to a busy tourist resort (2004). Publicerad av Arona kommun. Information på s.2 har hämtats från internet via sökorden Spanien, Marocko och Västsahara.

Avsnittet "Spanien och Afrikas nordkust" bygger till stor del på Internet med sökorden Spanien och Marocko. En livfull skildring av Francos aktiviteter hos Herman Lindqvist: Historien om Spanien (1991). Norstedts förlag.

Avsnittet "Dramatisk ökning av båtflyktingar" grundas i första hand på information från de kanariska dagstidningarna El Día och La Opinión de Tenerife, eftersom de varit mest utförliga i sin redovisning av de illegala båtflyktingarna. Sedan 17 februari 2006 har Helena Somervallis hemsida www.teneriffaidag.com regelbundet rapporterat om den illegala immigrationen till Kanarieöarna. Uppgifter nedan om den kvantitativa utvecklingen av antalet båtflyktingar från områden söder om Sahara har hämtats från den spanska affärstidningen Expansión 9/1 2007 som i sin tur redovisar Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Ministerio de Presidencia som källa.

Båtflyktingar från områden söder om Sahara som nått de kanariska öarna 1999-2006:

År	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antal	3 569	15 195	18 517	16 670	19 176	15 675	11 781	31 158

I El Día 18/2 2007 intervjuades den spanske utrikesministern Miguel Angel Moratinos. Han meddelade att tidigare motsättningar nu var undanröjda och "tenemos una muy buena, excelente, colaboración". Det spanska kungaparets officiella besök i de spanska enklaverna Ceuta och Melilla ledde till omfattande marockanska protester hösten 2007, försämrade relationer och temporärt minskade marockanska insatser för att hejda illegala migranter.

Avsnittet "Barn och legalisering" utgår från El Día och La Opinión de Tenerife samt Helena Somervallis hemsida vad gäller utvecklingen sedan februari 2006. Även den spanska rikstidningen, El País, har använts.

Avsnittet "Den kanariska reaktionen" grundas främst på samma underlag, som i föregående avsnitt. I bokform Juan Manuel Pardella: Heróes de Ébano (2005). La Quinta Columna. Han beskriver de enskilda grupperna som tagit sig över från Marocko och Västsahara. Många som avled under överfarten. Utan mat och dryck måste de sitta stilla i båtarna med flera lager av kläder. Så stela att flera ramlade i havet och drunknade, när de skulle föras över till den spanska kustbevakningens fartyg. Pardella angriper rädslan hos den kanariska befolkningen inför den illegala invandringen. I Financial Times

18/10 2005 ges en utmärkt sammanfattning av den spanska och europeiska reaktionen på händelserna i Ceuta och Melilla.

Avsnittet "Försök att hejda båtflyktingar" bygger i första hand på Helena Somervallis hemsida, som utförligt belyser olika aspekter på den illegala invandringen. Bistånd till Afrika har skett i stor skala sedan 1960-talet. Effekterna har tyvärr inte uppfyllt förväntningarna. En redovisning av den moderna forskningen ges i Swedish Economic Policy Review. Volume 13 number 2 fall. 2006. För den som vill fördjupa sig i invandringsproblematiken kan nämnas att vid universitetet i La Laguna, Teneriffa, pågår sedan 2002 ett tvärvetenskapligt projekt om illegal invandring. En rapport presenterades för pressen den 11 januari 2006. Ytterligare rapporter skall komma.

Gun och Sture Martinius
Januari 2008

Nedanstående foton är tagna av Helena Somervalli under september månad 2006, en månad då ett rekordstort antal immigranter anlände till arkipelagen, totalt 7 535.

Sjöräddningen har hämtat immigranter till Los Cristianos

Minderåriga immigranter läser spanska i La Esperanza

Lunch i minderårigas center i La Esperanza

Minderåriga immigranter intervjuas av SVT